

aktieve patriotten, die sedert de omwenteling van 1787, voorzover ze niet gevlucht waren, voortdurend het mikpunt vormden van woede-uitbarstingen van het straatvolk. De sentimenten laaiden telkens weer op. Wat stond er niet te vrezen bij de komst van de hele stadhoudelijke familie met haar gasten, temidden van wie bruid en bruidegom de aandacht zouden trekken, een bruidegom die de oudste zoon was van de bevelhebber van de Pruisische troepen, die de stadhouder in zijn waardigheden hersteld en de patriottenbeweging gesmoord hadden?

De patriottentijd is, zoals bekend, in Rotterdam een bijzonder rumoerige tijd geweest. De partijen, sterk sociaal bepaald, waren er fel tegenover elkaar komen te staan. Tegenover de luidruchtige orangistische bevolking van het Achterklooster, die het vooral op de prinselijke verjaardagen bont placht te maken – op 8 maart 1783 was die aktiviteit ‘erger dan uitbundigheid’¹⁷⁾ geweest – richtten de patriotten uit de burgerij een modern bewapend vrijcorps op. De stadsregering was in meerderheid anti-patriots, hetgeen haar niet belet had op het voorbeeld van Schiedam en andere Hollandse steden een einde te maken aan het stadhoudelijk rekommandatierecht bij de magistraatsbenoeringen. Tegenover de onrustige bevolking volgde zij een soort politiek-van-de-middenweg door naar beide kanten wat toe te staan: enerzijds een vrijcorps en anderzijds vrijheid van demonstreren.

Dit halfslachtige beleid liep in april 1784 op een fiasko uit, toen de kompagne Elzevier van het vrijcorps onder bevel van de onbesuisde luitenant Van Zwijndregt¹⁸⁾, ingesloten werd door een tierende menigte en het vuur opende, waardoor vier doden vielen. Voor dit extremisme schrok de regering terug en ze ontbond het vrijcorps. Haar positie bleef echter bijzonder moeilijk, ingeklemd als zij was tussen het voortdurend betogende straatvolk, dat zich niet in het minst stoorde aan een door de Staten van Holland uitgevaardigd verbod ‘enige tekenen of leuzen van partijschap of oproer’ te dragen (d.w.z. oranje linten en strikken) en anderzijds de patriottenorganisaties, zoals de Vaderlandsche Sociëteit en de krijgsraad, die het er nu duidelijk op toe legden het heft in handen te krijgen.

De gezagskrisis bereikte haar volle omvang, toen een honderd burgers, meest leden van de Vaderlandsche Sociëteit, over het hoofd van het stadsbestuur heen de tussenkomst inriepen van de